

Belokrajinska pripovedka

V dolini za sedmo goro je star grad. Davno, davno je v tem gradu prebival hudoben graščak s tremi hčerami. Bil je na glasu kot strasten kvartač. Jez-

Takrat je živel v deželi mlad človek, ki je grdo prekinjal. Komaj je izustil tri besede, že je zagazil v kletev. Kadarkoli pa se je razjaril, je zaklel: »Vrag po vragoliji!« — S kletvinami je v nekaj letih storil toliko za svoj prospeh, da se mu je vsakdo že zdaleč ognil. Nihče pa ni hotel preklinjavca v svojo hišo, še manj v službo. In mladeniču ni preostalo drugega ko prazna malha, katero si je oprtil in odšel po svetu...

ljiv pa je bil neki tako, da noben hlapec ni hotel služiti pri njem. Že po sedmih dneh mu je vsakdo, naveličan njegovih krivic, odpovedal službo ter za vavek¹ odšel iz njegovega gradu. Tako je ostal nekega dne jezljivi graščak brez posla, ker ga v vsej srenji ni bilo več človeka, ki bi se mu hotel vdinjati v službo. Po vsej krajini je velel zatorej razglasiti, da potrebuje hlapca.

Nameril se je spotoma na gostitelja, ki ga je napotil v grad za sedmo goro. Mladenič, ki se je že tudi preobjel stradeža in klatenja, se je neutegoma napotil k jezljivemu graščaku ter se mu ponudil v službo. Graščak, ki je spoznal, da le-temu prede huda, ga je kajpa rad sprejel, toda voljan je bil samo pod pogojem, da mu bo hlapec služilo nepretrgoma sedem let.

»Če je pa tako,« je odvrnil hlapec, pa naj bo. Velja. Toda glejte, da se ne

¹ — vedno

hoste z menoj naplahtali ter me pred časom odgnali kajti kadarkoli se ujezim, strahovito preklinjam in se malo menim, sem li sam ali ne.»

»Velja,« je pritrdil graščak. »Če pa preklinjaš, pa daj. Nisi takšen grdež, da bi se te radi tega bal. Ti kar preklinjaj! Nikar ne misli, da jaz ne znam! Bova pa oba!«

Tako se je mladenič vdinjal za hlapca. Sedem let je zvesto služil svojemu gospodarju. Bil je sicer zagovednež, ki je marsikdaj ukrenil kakšno napak, toda svoje delo je opravljal s pridom: komaj je pozno zvečer dobro zasnul, že je zarana vstal in hitel k delu. Nekajkrat sta se z graščakom tudi sprla, ker pa sta bila oba jezljiva preklinjavca, sta zmerom hkrati prejenjala s hrumenjem; tako je bilo obema po volji, ker ni prvi ni drugi ni hotel obmolkniti. Ker pa se je hlapec rad nasrkal žganice, je v nedeljo zapil, kar je bil v tednu prislužil. In tako ga ni imel božjaka v žepu, ko je po sedmih letih zapuščal grad.

Očituje si je oprtil prazno malho ter se napotil po svetu. Nočeval je kar pod milim nebom, ker ga je, preklinjavca, vsak gospodar nagnal od hiše, boječ se, da mu ne bi spridil dece. Ves hromoten se je potikal od sela do sela. K sreči je bila v deželi jesen in darežljiva priroda je poskrbela tudi za njegovo lakot.

Bil je že mrak, ko se je nekega večera namahnil do zapuščenega pogorišča. Zlobna roka je zapalila koele sredi polja, da je le še par ožegov ostalo po njem. Tamkaj je kanil brezposelni hlapec prespati noč. Legel je pokraj tleče žerjavke, razbolele noge pa si je prižmel v prazno malho. Toda zaspati ni mogel: blodil je vsakovrstne misli. Dosihdob je še živel nekako, skrbelo pa ga je, kako bo z njim v zimi, ki se je z dneva v dan približevala. Spoznal je, da je ravnal napak, ko ni ostal v gradu še zanaprej. Ujezil se je in zaklel: Vrag po vragoliji!

V gori pa se mu je oglasil odmev. Sprva nalahko, kakor da bi ihtele svireli, toda čimbolj je hlapec robantil, tem bliže je prihajal odjek. Iznenada

se je oglasil za njegovim hrbotom hreščav glas:

»Klical si me — evo me!«

Ozrl se je zaprepaščen in zagledal — vraga. Od strahu ga je pričel oblivati hladen pot, vrag pa je silil vanj:

»Všeč si mi, ker znaš grditi kot nihče!« In v očeh so mu mežikale prikrite želje, ko je stegnil roko s polno mošnjo denarja, rekoč: »V čislih si pri meni. Na, tu imaš mošnjo zlatnikov, če obljubiš, da mi boš sedem let na službo.«

»Kakšno delo zahtevaš za to plačilo?« je hlapčon zvedavo vpraševal.

»Eh, vidim, da si bistroglav,« je dejal vrag. Prav ničesar drugega ne zahtevam od tebe ko neprestane kletbe. Da ti bodo pa same po sebi vrele iz ust, hočem, da si sedem let ne obrišeš nosu, če tudi te bo to spravljalo v nevoljo.« ...

Spočetka se je hlapec še nekaj domišljal in cmeravo pačil, toda po kratkem preudarku je pristal na vrigo vo ponudbo in prejel mošnjo zlatnikov.

Poslej je zaživel razkošno, ker je imel denarja na pretek. Preklinjal je še huje kot doslej in posedal po krčmah, kjer tudi še tako nakaznega človeka trpijo, da ima le peneze ... Nacejal se je z žganico in vsakomur, kdorkoli je le videl njegovo polno mošnjo, se je zdel od sile bogat. Nihče pa se ni rad prijateljil z njim, ker je bil zmerom smrkav in radi tega od sile smehoten.

Tako se je, vragu po volji, potepal po svetu že sedmo leto. Nekega večera je vstopil v prostrano izbo gosposke gostilnice, kjer je za široko javorjevo mizo posedalo sedem kvartačev. Med njimi je bil tudi graščak, nekdanji hlapčev gospodar. Smrkavi hlapec se je hotel približati kvartačem, toda nagusnega, kakršen je bil, so ga nagnali v kot k peči.

Kvartači pa so metali kvarte pozno v noč. Graščak je izgubljal igro za igro, dokler ni zaigral vsega premoženja. Ves obupan je na nos na vrat odhitel na dvor, da bi se obesil. Za njim je pohitel smrkavi hlapec, kričeč:

»Holaj, gospodar, nikar ne pozabite na tri hčere, ki vas ondod pričakujejo!« je pokazal na grad v dolini. »Eh, žalostno pogrebščino bi jim na ta način nagodili.«

»Odkod pa naj vzamem denarja, da rešim, kar sem zaigral?« se je gnal razjarjeni graščak.

»V moji mošnji ga je dovolj za oba,« je odvrnil smrkavi hlapec. »Voljan sem ga deliti z vami, če mi daste — vrag po vragoliji! — eno vaših hčerá za ženo.«

Domenjeno. Graščak je prejel od smrkavega hlapca zlatnikov, da je odkupil zakvartani grad.

Smrkavi ženin pa je neutegoma pričel snubiti grajske gospodične. Prigrustil² se je najstarejši, da ga je nagnala, primrzel³ se je tudi srednji, ki se je

² — zastudil

³ — zasovražil

skrila pred njim, le najmlajša je na priprošnje zaskrbljenega očeta, četudi iztežka, privolila, da ga bo vzela za moža. Ko pa se je umeknila v svojo sobico, je zajokala, ker ji smrkavi ženin ni bil pri srcu.

Prihodnjo nedeljo je bila svatba. Tačas pa je že tudi minila pogodba z vragom. Smrkavi ženin je poslednjič zaklel: »Vrag po vragoliji!«, se useknil, odel v praznična oblačila ter napotil v grad po nevesto.

Ko sta starejši sestri videli postavnega ženina, jima je bilo žal, da sta ga odklonili. Prijela ju je ihta⁴, da ju še na svatbo ni bilo.

Vsa srenja je bila povabljena v svatovsko. Bila je vesela gostija, na kateri so popili toliko vina, da ga danes ne zmore vsa krajina.

⁴ — cmerava jeza

Iz črnih dežel

Neki angleški znanstvenik popisuje v svoji knjigi naslednje čudovite posebnosti, ki jih je videl na svojih potovanjih po črnem delu naše zemlje:

Pred vhodom v palačo kralja Ugandov (Ugandi = zamorsko plemo) gori večni ogenj, ki ga pogasijo šele takrat, kadar kralj umre. Na grobu starega očeta tega kralja pa sedijo dan in noč njegovi sorodniki in živijo tam, ločeni od vsega sveta, dokler ne umrjejo.

Ugandski domačini nabirajo po deževju leteče mravlje, katere smatrajo za veliko sladčico. Druga poslastica istega zamorskega plemena je sladkor s soljo!

Možje nekega drugega zamorskega naroda v Afriki skočijo lahko dva in pol metra v višino.

V Jaipurju (Indija) stoji palača, ki jo imenujejo »palačo vetrov«. Ta stavba ima 3470 oken. Pred vsakim oknom je pritrjen poseben glasbeni instrument in kadar zapiha veter, je slišati že od daleč tajinstveno godbo.

Mi smo štirje fantje ...

Mi smo štirje fantje,
vsi smo muzikantje,
godemo jo celi dan
preko hriba in čez plan ...

Prvi črni kos,
je rumen mu nos;
drugi ščinkavec-cigan,
rdečebradec neugnan;

tretji je škrjanček-rjavec,
dneva je oznanjevavec;
a četrti slavček, ki drobi,
ko že dete pridno spi ...

Mi smo štirje fantje,
vsi smo muzikantje,
ali nas poznate zdaj?
Hej, vsak nam pomaga naj!

Marijana Željeznova - Kokalj